

Beköszöntő

Az információtechnológia legnagyobb nemzetközi szervezetének oktatási bizottsága, az *International Federation of Information Processing - Technical Committee 3*, (IFIP TC3, <http://www.edu.ge.ch/cptic/prospective/projets/ifip/>) a társaság 2005. évi kongresszusán a pedagógiával foglalkozó szekciónak ezt a címet adta: „*Számítógépek 35 éve az oktatásban: mi az, ami bevált?*” Ez a cím olvasóink számára valószínűleg több szempontból is meglepő. Egyrészt nehéz elképzelni, hogy már 35 éve rendelkezésünkre állnak azok az eszközök, amelyek az iskolai élet valamennyi területére, a tanulói adminisztrációtól az órarend-készítésig, a bemutatástól és begyakoroltatástól az értékelésig mindenre kínálnak hatékony megoldást. Rendelkezésre állnak, mégis alig érzékelhető a hatásuk. Az igazi problémát a cím második része veti fel: mi az, ami bevált? Ha a terület legjobb képviselői is csak keresik a választ erre a kérdésre, hogyan válaszson a kezdő felhasználó, aki egyúttal „haladó” tanár? Ebben a folyóirat számban erre a kérdésre próbálunk felelni – a folyóirat hagyományai szerint, túllépve a napi gyakorlat diktátumán, társadalomtudományi összefüggésekre figyelve.

Először áttekintjük, milyen választ ad a számítógéppel segített oktatás a pedagógia örök kérdéseire, kínál-e használható megoldásokat az innováció és a hagyomány szinergikus összekapcsolására, az esélyegyenlőség megteremtésére, új tanári szerepek elsajátítására és gyakorlására. Jobban, többet vagy „csak” élvezetesebben tanulunk digitális környezetben, mint a tankönyvek „valódi” világában? Vitára ingerlő áttekintést nyújtunk az informatikai kompetenciáról és annak fejlesztési lehetőségeiről, miközben vizsgálatokkal tárjuk fel a számítógépes programnyelvek elsajátítása, a kreatív felhasználói munka vagy a csevegés és a játék hatását a gondolkodás fejlődésére. Megvizsgáljuk, mitől függ az oktatási informatika sorsa az iskolában. A nemzetközi felmérések szerint döntő a szociokulturális közeg (ami nálunk legtöbbször szorosan összefügg a földrajzi környezettel), de csaknem ugyanilyen fontos a vezetés viszonya a digitális világhoz. Esettanulmányok és interjúk segítségével mutatjuk be, hogyan él meg a tudásalapú társadalom korszerű eszközzel rendelkező kistélepedéseken és mennyire döntő az igazgatók szerepe – bárhol álljon is az iskola.

A kortárs reform-pedagógiai paradigmák képviselői lelkesen üdvözölték a számítógépes kultúrát, amitől az iskola gyökeres megújítását remélték. Külföldi elemzések segítségével mutatjuk be, hogyan módosul a tanulás folyamata számítógépes környezetben, és milyen eszközöket nyújt ez a kultúra a probléma-központú és a felfedezéses tanulás módszereinek alkalmazásához. Áttekintjük az OECD nemrég lezárult nemzetközi vizsgálatát, megmutatva a számítógéppel segített oktatás jelenlegi helyzetét és a fejlesztési programok fő irányait. Az ezen a téren élen járó Finnországról szóló helyzetelemzésből kiderül, hogy milyen oktatáspolitikai döntéshozatal és milyen pedagógiai munka szükséges az információ- és kommunikációs technológiák hatékony iskolai bevezetéséhez.

Az informatikai kultúra a művészetpedagógia területén hozta talán a leglátványosabb változásokat. A készségtárgynak bélyegzett „rajzóra” számos országban a legnépszerűbb tantárgyak közé került, hiszen a vizuális kommunikáció eszköztárát, a digitális képalkotó eljárásokat, a kiadványszerkesztést és a honlap-készítést a diákok szívesen tanulják, az iskolák pedig mindezt értékes, a munka világára felkészítő tevékenységként ismerik el. Az új vizuális nevelési paradigma egyik legjobb nemzetközi képviselőjének összefoglaló művét ismertető cikk bemutatja, hogyan készítik elő a német fiatalokat az új képkorszak befogadására és annak továbbfejlesztésére. A közvélemény meggyőzése az igen költséges oktatási informatikai beruházások hasznáról, az Internetre alapozott, közös és önálló tanulásra egyaránt alkalmas oktatási környezetek hatékonyságáról Németországban annyira fontos, hogy a szülőknek számos weboldal, újság és szakkönyv kínál rendszeresen információkat a számítógépes világban zajló fejlesztési programokról, az új gépekről és oktatási szoftvekről. Itt az egyik legnépszerűbb könyvről olvasható ismertetés – szerzője az informatikai eszközök gondolkodás-fejlesztő hatásáról győzi meg és a fiatalokkal közös számítógépes tanulásra ösztönzi a szülőket és pedagógusokat.

Sokan a kiábrándulás korának nevezik az oktatási informatika jelenleg zajló, harmadik fejlődési szakaszát. A nyolcvanas években a nagyszabású gépbeszerzések lebonyolítása, a kilencvenes években az oktatási szoftverek és az Internetre épülő tanulási környezetek tömeges megjelenése a forradalmi változások illúzióját keltette. Az eszközökre elköltött állami pénzek látványos növekedése, az egyre újabb és újabb termék-bemutatók mind a fejlődést sugallták. Az iskola azonban eközben alig változott, hiszen leglényegesebb összetevőit – az oktatás szerkezetét és tartalmát, a minőségellenőrzés és a tanárképzés rendszerét – nem érintette az informatikai forradalom. Az ezredfordulón megjelent elemzések ezért a számítógépes kultúrát hibáztatták, s feleslegesnek ítélték a hatalmas költséggel járó, bonyolult technológia elterjesztését.

Szerencsés módon azonban időközben kezdetét vette az oktatási informatika harmadik, minden eddiginél nagyobb szabású fejlődési korszaka – a komplex technológiai és pedagógiai megoldások bevezetése, a korszerű pedagógiai paradigmákat felelt technológiákkal támogató, új tanulási környezetek elterjedése. Az Európai Unió országaiban tantervek készültek az információs és kommunikációs technológiák használatának beillesztésére valamennyi tantárgyba, s ez az ismeretkör kötelező eleme lett a tanárképzésnek is. Ma már nyilvánvaló, hogy a számítógéppel olyan eszköz került a pedagógusok kezébe, amellyel megvalósíthatják azokat az oktatási elképzeléseiket is, melyeknek az emberi teljesítő képesség mindmáig határt szabott. Folyóirat-számunk ezeket a törekvéseket kívánja bemutatni és elősegíteni.

Kárpáti Andrea